

Deseta naučna konferencija sa međunarodnim učešćem
**STRADANJE SRBA, JEVREJA, ROMA I OSTALIH
NA TERITORIJI BIVŠE JUGOSLAVIJE**

**ZBORNİK RADOVA
Knjiga 2**

27. januar 2023. Beograd

Tenth Scientific Conference with International Participation
**SUFFERING OF SERBS, JEWS, ROMA AND
OTHERS IN THE FORMER YUGOSLAVIA**

**PROCEEDINGS
Volume 2**

January 27th 2023, Belgrade

Fakultet za informacione tehnologije i inženjerstvo
Univerzitet „Union-Nikola Tesla“, Beograd

Fakultet za poslovne studije i pravo
Univerzitet „Union-Nikola Tesla“, Beograd

Institut za srpsku kulturu
Priština - Leposavić

Fakultet za poslovne studije i pravo
Fakultet za informacione tehnologije i inženjerstvo
Univerziteta „Union - Nikola Tesla“, Beograd
Institut za srpsku kulturu Priština – Leposavić

Deseta naučna konferencija sa međunarodnim učešćem

**STRADANJE SRBA, JEVREJA,
ROMA I OSTALIH NA TERITORIJI
BIVŠE JUGOSLAVIJE**

Zbornik radova

Knjiga 2

Beograd, Republika Srbija 2023

Izdavač

Fakultet za poslovne studije i pravo,
Univerzitet „Union – Nikola Tesla“, Beograd, Republika Srbija

Suizdavači

Fakultet za informacione tehnologije i inženjerstvo,
Univerzitet „Union – Nikola Tesla“, Beograd, Republika Srbija
Institut za srpsku kulturu Priština – Leposavić

Za izdavača

Prof. dr Milan Radosavljević, dekan Fakulteta za poslovne studije i pravo

Odgovorni urednici

Prof. emeritus dr Života Radosavljević,
Fakultet za poslovne studije i pravo, Univerziteta „Union – Nikola Tesla“ u Beogradu, Srbija

Prof. dr Dragan Tančić,

Institut za srpsku kulturu Priština – Leposavić, Srbija

Doc. dr Viktorija Rjapuhina,

Institut za srpski jezik i komunikacije,
Belgorodski državni tehnološki univerzitet Šuhov, Rusija

Dizajn korica

Pavle Nikolić

Priprema za štampu

Dušan Stamenović

Štampa

Štamparija Draslar List, Beograd

Godina

2023.

Tiraž: 100

Redakcija

Fakultet za poslovne studije i pravo,
Jurija Gagarina 149A, Staro sajmište 29
11070 Novi Beograd
Telefon: +381 11 31 31 246
mejl: holokaust.sajmiste@fsp.edu.rs
www.fsp.edu.rs

ISBN 978-86-6102-118-3

Faculty for Business Studies and Law in Belgrade
Faculty for Information Technology and Engineering
University „Union - Nikola Tesla“, Belgrade
Institute for Serbian Culture Priština - Leposavić

*The Tenth Scientific Conference
with International Participation*

**SUFFERING OF SERBS, JEWS,
ROMA AND OTHERS IN THE FORMER
YUGOSLAVIA**

Proceedings

Volume 2

Belgrade, Republic of Serbia, 2023

SADRŽAJ / CONTENT

NAUČNI ODBOR SCIENTIFIC COMMITTEE	5
ORGANIZACIONI ODBOR ORGANISING COMMITTEE	9
PREDGOVOR	15
FOREWORD	23
POGROM - MASAKR SRBA NA DRINI U PRVOJ POLOVINI 1942. GODINE	31
THE POGROM - MASSACRE OF SERBS ON THE DRINA IN THE FIRST HALF OF 1942	34
<i>Vinko Pandurević, Ena Todorovic</i>	
NACIONALNI OTPOR, ODMAZDA I JEVREJSKE ZAJEDNICE U REGIONU ZAPADNE MAKEDONIJE U GRČKOJ	65
NATIONAL RESISTANCE, RETALIATIONS AND JEWISH COMMUNITIES IN THE REGION OF WESTERN MACEDONIA, GREECE	67
<i>Michail Pappas</i>	
НЕКОЛИКО СВЕДОЧЕЊА О ПОЛОЖАЈУ КОЛОНИСТА НА КОСОВУ И МЕТОХИЈИ У ДРУГОМ СВЕТСКОМ РАТУ	75
SEVERAL TESTIMONIES ABOUT THE POSITION OF COLONISTS IN KOSOVO AND METOHIJA IN THE SECOND WORLD WAR ...	77
<i>Александар Павловић</i>	
PODSTICANJE SVESNOSTI O HOLOKAUSTU KOD PRIPADNIKA DIGITALNIH GENERACIJA	91
PROMOTING HOLOCAUST AWARENESS AMONG MEMBERS OF THE DIGITAL GENERATIONS	93
<i>Dragana Radosavljević, Dušan Lukić, Milan Radosavljević</i>	
ФИЛМСКО ПРИПОВЕДАЊЕ И ПРИКАЗИВАЊЕ СТРАДАЊА У ЛОГОРУ: ЗАВЕШТАЊЕ И ДАРА ИЗ ЈАСЕНОВЦА	101

FILM NARRATION AND PRESENTATION OF THE SUFFERING
IN THE CAMP: THE LEGACY AND DARA OF JASENOVAC 103

Ивана Раловић

РАТНИ ЗЛОЧИНИ БУГАРА НАД СРБИМА У МОРАВСКОЈ
ВОЈНО-ИНСПЕКЦИОНОЈ ОБЛАСТИ
У ПРВОМ СВЕТСКОМ РАТУ 115

THE WAR CRIMES OF THE BULGARIANS AGAINST THE SERBS
IN THE MORAVIAN INSPECTION DISTRICT
IN THE FIRST WORLD WAR 117

Драјољуб Секуловић, Божидар Форца, Милан Николајевић

СТРАДАЊЕ И ИЗБЕГЛИШТВО У КРАЉЕВУ ТОКОМ
ДРУГОГ СВЕТСКОГ РАТА 131

SUFFERING AND REFUGE IN KRALJEVO DURING
THE SECOND WORLD WAR 133

Јован Симијановић, Марина Мијајковић

РЕКОНСТРУКЦИЈА СЕЋАЊА ОБИЧНИХ ЉУДИ О ЖИВОТУ
НА КОСОВУ И МЕТОХИЈИ У СОЦИЈАЛИСТИЧКОЈ
ЈУГОСЛАВИЈИ 153

RECONSTRUCTION OF MEMORIES OF ORDINARY PEOPLE
ABOUT LIFE IN KOSOVO AND METOHIJA IN SOCIALIST
YUGOSLAVIA 155

Милена Шљивић

POLITIKOLOŠKI I KRIVIČNOPRAVNI ASPEKTI GENOCIDA 167

POLITICAL AND CRIMINAL LEGAL ASPECTS OF GENOCIDE 170

Dragan Tančić, Vanda Božić

OSAMDESET GODINA OD POGROMA I PROGONA
BITOLJSKIH JEVREJA 185

EIGHTY YEARS FROM THE POGROM AND THE PERSECUTION
OF THE JEWS FROM BITOLA 187

Marjan Taniševski

ZAOŠTAŠTINA KRIVIČNOG GONJENJA PRED MEĐUNARODNIM
VOJNIM TRIBUNALOM U NIRNBERGU 201

THE LEGACY OF THE CRIMINAL PROSECUTION BEFORE THE INTERNATIONAL MILITARY TRIBUNAL IN NUREMBERG.....	203
<i>Mirza Totić</i>	
DECA MAJKE KNEŽPOLJKE.....	221
CHILDREN OF „Majka Knežpoljka“.....	223
<i>Jasmina Tutunović – Trifunov</i>	
INTEGRACIJA METODOLOGIJE ISTRAŽIVANJA MENADŽMENTA I DEMOGRAFIJE: OMOGUĆAVAJUĆI I OGRANIČAVAJUĆI FAKTORI RAZVOJA JEVIJEJSKE ETNIČKO-KONFESIONALNE ZAJEDNICE U REPUBLICI SRBIJI.....	231
INTEGRATION OF MANAGEMENT AND DEMOGRAPHY RESEARCH METHODOLOGY: ENABLING AND LIMITING FACTORS OF THE DEVELOPMENT OF THE JEWISH ETHNO-CONFESSIONAL COMMUNITY IN THE REPUBLIC OF SERBIA	233
<i>Milan Vemić</i>	
STRADANJE ŠPANSKIH JEVIJEJA (SEFARDA) IZ NIŠA I PIROTA ZA VREME DRUGOG SVETSKOG RATA	253
SUFFERING OF THE SPANISH JEWS (SEPHARDIM) FROM NIS AND PIROT DURING THE SECOND WORLD WAR.....	255
<i>Milena Vidosavljević</i>	
IZ POVIJESTI PROGONA ROMA U ZEMLJAMA OKUPIRANE KRALJEVINE JUGOSLAVIJE ZA VRIJEME DRUGOG SVJETSKOG RATA	265
FROM THE HISTORY OF THE PERSECUTION OF THE ROMA IN THE COUNTRIES OF THE OCCUPIED KINGDOM OF YUGOSLAVIA DURING THE SECOND WORLD WAR.....	267
<i>Danijel Vojak</i>	
МАСОВНИ ЗЛОЧИНИ НАД СРБИМА, НА ТЕРИТОРИЈИ БИВШЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ У ИМЕ ЧЕГА? ЗАШТО?.....	293

MASS CRIMES AGAINST SERBS IN THE TERRITORY OF THE FORMER YUGOSLAVIA IN THE NAME OF WHAT? WHY?	295
<i>Jovo C. Vučković</i>	
PORICANJE HOLOKAUSTA - PRAVNO INSTITUCIONALNI PRISTUP	309
HOLOCAUST DENIAL - A LEGAL INSTITUTIONAL APPROACH ...	311
<i>Bojan Zdravković, Maja Anđelković, Života Radosavljević</i>	
МАНАСТИР РАКОВИЦА У ДРУГОМ СВЕТСКОМ РАТУ	325
THE RAKOVICA MONASTERY IN THE SECOND WORLD WAR	327
<i>Ивана Женарју Рајовић, Пејтар Ристићановић</i>	
BIBLIOGRAFIJA (2014–2023)	335
<i>Nikolina Milovančević</i>	

МАНАСТИР РАКОВИЦА У ДРУГОМ СВЕТСКОМ РАТУ¹

Ивана Женарју Рајовић

Институт за српску културу Приштина-Лепосавић, Република Србија,
ivanazenaarju@yahoo.com

Петар Ристановић

Институт за српску културу Приштина-Лепосавић, Република Србија,
petar.ristanovic@gmail.com

***Апстракт:** Манастир Раковица се налази наомак Београда и према предању је задужбина краља Милутина Немањића. Историјски извори указују да је један од његових оснивача био влашки војвода Радул, највероватније Радул Велики почетком XVI века. Велики процавај манастир је доживео у XIX веку када му се окреће породица кнеза Милоша Обреновића. Обновљали су, градили и одржавали манастир. Црква је постала маузолеј у коме је сахрањена читава породица кнегиње Томаније, сурује Милошевој браћи Јеврема и баде постојеће краља Милана Обреновића. Током 20. века манастир Раковица је сведочио и проживљавао судбину српског народа: политичка превирања, смене режима и терор окупирања. У раду је реконструисана судбина манастира за време Другог светског рата, током немачке окупације. На основу релевантне литературе и до сада некористених архивских извора даје приказ најважнијих догађаја у вези манастира од почетка Априлског рата, када се партизанска Српска православна црква (СЦП) Герман на крајко склопио у Раковицу, па до окончања рата, ослобођења и завођења комунистичке диктатуре. Истраживање је показало да је манастир током рата тежко страдао услед реквизиција, опште рајног пустошења и пре свега крај рата услед општења током*

1 Рад је настао у оквиру научноистраживачког рада НИО по Уговору склопљеним са Министарством просвете, науке и технолошког развоја број: 451-03-68/2022-14 од 17.01.2022. године.

Изв. савезничкој домбардовања. Током израјања окупиације манастир Раковица је остао важно светилиште и духовно чвориште. Истовремено, од јуна 1941. до маја 1943. био је и затвор за епископа Германа, којим склонили су за децу издељу из Независне Државе Хрватске (НДХ) и придежили су за бројна свештена и световна лица која су се била приморана да се склоне из других цркава и манастира широм Србије. Након окончања немачке окупиације Народноослободилачкој одбори из Ресника је намећу велике реквизиције и намеће манастиру. Ослобођење није довело до значајније поправљања економског стања. Оно је, највише, постојало све пре током првих година живота под комунистичком диктатуром. Резултати политике нових власти према СПЦ и мешкој стања у коме се црква налазила било је практично паљење монашког живота у манастиру, током последњих година 20. века.

Кључне речи: Манастир Раковица, Други светски рат, Београд, Историја

THE RAKOVICA MONASTERY IN THE SECOND WORLD WAR

Ivana Ženarju Rajović

Institute for Serbian Culture Priština-Leposavić, Republic of Serbia,
ivanazenarju@yahoo.com

Petar Ristanović

Institute for Serbian Culture Priština-Leposavić, Republic of Serbia,
petar.ristanovic@gmail.com

Abstract: *The Rakovica Monastery is located in Belgrade and according to tradition it was an endowment of King Milutin, while historical sources indicate that one of its founders was the Wallachian Duke Radul, most likely Radul the Great at the beginning of the 16th century. The monastery flourished in the 19th century, when the family of Prince Miloš, who had just arrived in Belgrade, turned to him. The Obrenovićs restored, built and maintained the monastery. For Miloš Obrenović, it had a suitable position for meetings with the Belgrade viziers. Also, in this monastery he buried his son Todor, the last of nine children from his marriage with Princess Ljubica. After that, the family of his brother Jevrem Obrenović became devoted to the monastery. The church his wife Tomanija restored became a mausoleum where their entire family was buried. After a long period of time in which the monastery was strengthened, the 20th century proved to be extremely tempestuous. The Balkan wars, the First World War, the Second World War, the communist dictatorship, the war of 1999, they all had a great impact on the liturgical and everyday life of the Rakovica monastery. It witnessed and experienced the fate of the Serbian people, political events, changes of government and the terror of the occupiers. The paper will present one part of the long and turbulent history of the Rakovica monastery, the one related to the Second World War. From the bombing of Belgrade on April 6th in 1941 until the end of the war, the monastery functioned in different ways. When the German military authorities occupied the building of the Patriarchate, Serbian Patriarch German took refuge in Rakovica, from where*

he then went to Ostrog. A refugee home for war orphans from the NDH was also located in the Rakovica monastery. During the war, the monastery lost part of its properties, and in October 1944, the monastery was shelled. It also housed the guard of the People's Liberation Army, and during the war it was heavily burdened by requisitions by the People's Liberation Committee from Resnik. The liberation brought no relief. Through the presentation of this part of the monastery's history we aim to point out the position and suffering of the Serbian Orthodox Church and the nation during the war and immediately after.

Keywords: *Rakovica monastery, The Second World War, Belgrade, History*

УВОД

Према српском народном предању манастир Раковица је средњовековна задужбина краља Милутина Драгутина. Доступни историјски извори указују да је манастир највероватније основан почетком XVI века а да је оснивач био влашки војвода Радул IV Велики Мунтенски (1495–1508). (Крстић, 2021) Својеврсни процват манастира отпочео је у првој половини XIX века када му се окренула владарска породица Обреновић, која га је финансијски помагала.

Веа између манастира Раковица и династије Обреновић отпочела је за живота оснивача династије, кнеза Милоша. Због географског положаја Раковица је било погодно место за његове састанке са београдским везиром, изасланицима и народним предводницима. (Каниц, 1986, стр. 124) Кнез је одлучио и да овде сахрани прерано преминулог сина Тодора. Касније се манастиру окренула породица кнежевог брата Јеврема Обреновића. Његова супруга Томанија, баба потоњег краља Милана Обреновића, финансирала је обнову цркве која је постала маузолеј за чланове њене породице подигла звоник и један конак у манастирској порти.

Двадесети век је био период успона али и великих страдања за манастир Раковицу. Почетком века овде је основана прва Монашка, а потом и Иконописна школа. Манастир је добио на значају јер се усталила пракса да његове старешине као наредно задужење добију епископски чин. Истовремено, трпео је велика оштећења током ратова и за време комунистичке диктатуре. Савремену историју манастира обележила је сахрана патријарха Павла (Стојчевића) 2009. у порти цркве.

МАНАСТИР РАКОВИЦА У ДРУГОМ СВЕТСКОМ РАТУ

Инвазија сила Осовине на Краљевину Југославију 6. априла 1941. означила је почетак изузетно тешког периода за манастир Раковицу. Током трајања Априлског рата у манастиру је краткотрајно прибежиште нашло више великодостојника СПЦ. Патријарх Гаврило (Дожић)² се на почетку

---

2 Патријарх Гаврило (световно Ђорђевић Дожић) рођен је 1881. у селу Врујицама у Црној Гори. Замонашио се у манастиру Сићеву (1900). Након Првог светског рата постао је

бомбардовања Београда склонио у Раковицу. Одатле је, пратећи краља и владу, отишао за Жичу и даље до манастира Острога крај Никшића. (Кашић Д. , 1971, стр. 225)

Београд је окупиран 12. априла а убрзо по уласку немачке војске у град у манастир Раковицу су се склонили викарни епископи Арсеније и Валеријан, будући да су немачки војници запосели зграду патријаршије. У Раковици су остали до 17. априла, када су се вратили у окупирани град и са радом наставили у импровизованим просторијама у конаку Кнегиње Љубице. (Радић, 2011, стр. 361)

Патријарх Гаврило је након одлуке краља, државног и војног врха да напусте Југославију и борбу наставе из избеглиштва одлучио да остане са својим народом. Почетак окупације је дочекао у Острогу, где је ухапшен. Одведен је на ислеђивање у Сарајево а одатле је 1. маја пребачен у Београд, у затвор Гестапоа. У затвору је остао до почетка јуна када је по наредби Гестапоа интерниран у манастир Раковицу, због лошег здравственог стања. (Радић, 2011, стр. 358-361) Патријарх се пре рата истакао изјавама против Хитлерове Немачке и противљењу да Југославија приступи Тројном пакту. Такође, подржао је пуч 27. марта. Немци су због тога у њему видели непријатеља па су одлучили да га држе у заробљеништву. У манастиру је био притвореник – налазио се под сталном полицијском контролом и није му било дозвољено да са било ким разговара без одобрења немачких власти. У манастирски храм је смео да уђе само једном недељно, када у њему нема људи. Било му је стриктно забрањено да у храм одлази недељом и празницима јер се тада у цркви окупљао велики број верника. (Гаврило, 1974, стр. 514-516)

Патријарх је у затвореништву у Раковици остао скоро пуне две године, до 20. маја 1943. Немачке окупационе власти су тада наредиле да буде премештен у манастир Војловицу, код Панчева, где је био смештен и владика Николај (Велимировић). (Радић, 2011, стр. 413-414) Одлука о интернацији у Војловицу по свој прилици била је мотивисана страхом да би патријарх, смештен у манастиру надомак Београда и крај пута ка Крагујевцу, могао да ступи у везу са покретом отпора ЈВуО Драже Михаиловића. Манастир Војловица се налазио у Банату, на територији под контролом фолксдојчера, па је одржавање било каквих веза са припадницима ЈВуО у Београду и Шумадији било знатно теже.

митрополит црногорско-приморски (1920-1938). За патријарха СПЦ изабран је 1938. На челу цркве је остао то смрти 1958. године.

Од самог почетка рата манастир Раковица се суочио великим проблемима изазваним реквизицијама, потребном смештаја бројних избеглица и општом немаштином. Југословенска војска је од манастира као реквизицију узела коња и теретна кола.³ Окупатори су потом реквирирали манастирско имање: ливаде, воћњаке, стоку, дрва из шуме. Мајдан на манастирском имању, који је до тада доносио редовне годишње приходе, није дат у закуп.

Истовремено, манастир је оптерећен отварањем смештаја за избеглице у Платоновом конаку. У избегличком дому су боравила деца избегла или прогнана из Независне Државе Хрватске, махом сирочад чије су родитеље убиле усташе. (Кашић Д. , 1970, стр. 59) Избегла деца налазила су се и у женском манастиру Ваведења Богородице у Београду, услед чега им је управа манастира Раковице давала своју земљу за обраду без накнаде.⁴

Недалеко од манастира, испод каменолома, немачки војници су место названо Зеленак користили као стрелиште. Ту је 14. октобра 1941. извршено масовно стрељање око 400 Јевреја. Плитко покопани лешеве остали су ту до марта 1944. када су по наређењу Немаца ископани и спаљени. (Rädle & Pisarri, 2013, стр. 229)

Братство манастира је током рата постепено расло. Током 1942. братство је бројало пет чланова – игумана Доситеја Стефановића и јеромонаха Митрофана који је ту био од 1940. године, док су се јеромонах Мартирије Ђоковић, ђакон Симеон Сакуљ и јеромонах професор Методије Муждека ту налазили у избеглиштву од 1941. године. Од 1938. године у манастиру је у избеглиштву био и руски архитекта Тихон Лашченко, који је ту боравио без дужности и примања.⁵

До 1944. број монаха је порастао на 10.⁶ Осим игумана Доситеја, ту су били и архимандрит Доситеј Ђорић, настојатељ манастира Беочина; игуман Пајсије Павловић, избегао из Хопова; јеромонах Симеон Злоковић, професор катихизиса у Мушкој гимназији; јеромонах Теофил Семјаков, избегао из Кувеждина; јеромонах Симеон Сакуљ, избегао из Лепавине; јеромонах Наум Андрић из Миљковог манастира; Митрофан Гачић и Тадеј Штрбуловић. Ту су се дуже време као гости налазили и Рус, архимандрит Тихон, и реснички парох Васа Вујовић са породицом, који су ту имали смештај и храну, док је манастирска црква служила и као парохијска за

3 АМР, Акта 1941. и 1942.

4 АМР, Акта 1944.

5 АМР, Акта 1942.

6 АМР, Акта 1944.

ресничку парохију. Поред њих, у манастиру су живели и служитељ Љубисав Маковић, чувар стоке Панта Безбрадица и куварица Видосава Безбрадица, као и њихова унука Милева Ковачевић која је помагала у кухињи; искушеник Душан Влатковић; чувар имања Миодраг Костић и његова жена Роса која није имала задужења у манастиру али је ту становала са њим и добијала храну; и чувар свиња Николић Бранко-Ранко.

Осим њих и српске избегличке деце са посебним особљем у засебној згради, у манастиру се од ослобођења Београда налазила и стража Народно-ослободилачке војске, десеторо људи који су „уживали стан и осветљење“.⁷

Из пописа је могуће видети да су у манастиру уточиште нашло више избеглих монаха као и цивили које је требало издржавати од запостављеног манастирског имања. Током октобра 1944, за време тзв. савезничког бомбардовања, манастир је гранатиран и оштећен. Наредне године игуман Макарије је о овом догађају поднео следећи извештај:

„13. октобра 1944., увече, око 6ћ, удариле су две гранате у манастир Раковицу: једна је експлодирала у порти, а друга је ударила у манастирски конак (из 1912. године). Сем тога те ноћи подигли су Немци у ваздух скоро све магацине са муницијом на манастирској економији.

Које од експлозије граната и ове муниције, а које од поготка у манастирски конак полупани су многи прозори на зградама, попуцали зидови и кубе црквено и у знатној мери оштећено једно одељење на конаку.

Према садашњој вредности новца ове би оправке коштале око 500.000 динара.

Остале манастирске културно-историјске знаменитости нису оштећене.“⁸

ЗАКЉУЧАК: ПОСЛЕДИЦЕ РАТА

Игуман Доситеј је на тој дужности остао до новембра 1944, када је на његово место дошао Макарије (Ђорђевић), професор катихета из Јагодине, будући епископ.⁹ Доситеј је премештен за настојатеља манастира Јошанице. Запис о примопредаји дужности показује у колико се тешком

---

7 АМР, Акта 1944.

8 АМР, Акта 1945.

9 АМР, Акта 1944. Игуман Макарије (Драгутин Ђорђевић) је након службе у манастиру Раковица 1947. изабран за епископа будимљанско-полимског а 1955. постављен је за епископа сремског. Упокојио се 1978.

стању манастир налазио. Након година окупације, реквизиција и издржавања избеглица Народноослободилачки одбор из Ресника је манастир оптеретио новим реквизицијама, толико тешким да је војна управа морала да пошаље допис Одбору да реквизиције убудуће чини од сеоске управе, а не од манастира. Народноослободилачка војска је само у периоду од 15. до 30. октобра из манастира узела стоку и велике количине житарица, брашна, сена и сламе, док је за потребе руске војске однела 2800 кг пшенице. Такође, Народноослободилачки одбор из Раковице одузео је кључеве од касе и манастирских просторија 24. октобра 1944. године.¹⁰

Српској православној цркви ослобођење од окупатора је донело нове невоље. Уредба о сталној помоћи Српској православној цркви је стављена ван снаге и забрањено је прикупљање прилога од народа. (Грђић, 1971, стр. 241) Након спровођења Аграрне реформе СПЦ је одузета већина обрадиве земље, шума и економских објеката. Манастиру Раковици је одузето 356 ха 28 ари и 36 м земље, од чега око 200 ха обрадиве земље и 153 ха шуме. За издржавање им је остављено 10 хектара обрадиве земље и 15 хектара шуме. (Ђурић-Мишина, 2001, стр. 572)

Црквене власти су одлучиле да манастир Раковица 1946. привремено постане женски манастир. Убрзо по Ускрсу је у њега смештено 30 монахиња. (Радић, 2002, стр. 136-137) Затекле су опустошен манастир. Недостајало је покућство и основне потрепштине неопходне за свакодневни живот. О размерама пустошења манастира сведочи чињеница да су се у њему налазиле само две постеље. Ситуација је била толико тешка да су монахиње морале да моле два искушеника, која су ту затекла, да напусте манастир је није било средстава за њихово издржавање. Игуман Макарије и три монаха су остали.¹¹ Макарије је 1947. године постављен за епископа будимљанско-полимског. (Вуковић, 1996, стр. 299) На место привременог старешине манастира постављен је јеромонах Леонид Бајин¹² а њега је потом наследио архимандрит Андреј.¹³

Манастир Раковица је таворио у годинама након рата. У њему је од 1949. до 1958. привремено радила Богословија Светог Саве а потом је већи део манастирских објеката заузела болница за микозу. Манастир је на кратко био и напуштен. Болница је затворена 1962, манастир је трајно

10 АМР, Акта 1944.

11 АМР, Акта 1946.

12 АМР, Акта 1947.

13 АМР, Акта 1952.

претворен у женски и у њега су донесене реликвије попут честице Часног крста из Јерусалима, чиме је отпочела нова етапа у његовој историји.

БИБЛИОГРАФИЈА

- Rädle, R., & Pisarri, M. (2013). *Mesta stradanja, (2013). Mesta stradanja i antifašističke borbe u Beogradu 1941–44. Priručnik za čitanje grada, ur. . .* Beograd: Rosa Luxemburg Stiftung Southeast Europe.
- Аздејковић, А. (2018). *Голіоџа Раковичке њарохије. Сїрадање свешїеника и њарохијана од окїобра 1944. до маја 1945. іодине*. Београд: Књижевно друштво Раковица.
- Вуковић, С. (1996). *Срїски јерарси од деветїої до двадесетїої века*. Београд–Подгорица–Крагујевац: Евро-Унирекс-Каленић.
- Гаврило. (1974). *Мемоари њаїријарха срїскої Гаврила*. Париз: Richelieu.
- Грђић, Р. (1971). Општа обнова црквеног живота и устројства. У *Срїска ѡравославна црква 1920–1970, Сїоменица 50-їодишїици васїосїављања срїске ѡаїријаршије* (стр. 239–252). Београд: Свети архијерејски синод Српске православне цркве.
- Ђурић-Мишина, В. (2001). *Летїоїис Срїске ѡравославне цркве 1946–1958. іодине. Време ѡаїријарха Гаврила (1946–1950) и Викенїија (1950–1958)*. Београд; Книн: Српско културно друштво Зора.
- Каниц, Ф. (1986). *Србија земља и сїановнишїво од римскої доба до краја XIX века*. Београд: Српска књижевна задруга.
- Кашић, Д. (1970). *Манастїир Раковица*. Београд: Православље.
- Кашић, Д. (1971). Српска црква под немачком окупацијом. У *Срїска ѡравославна црква 1920–1970. Сїоменица 50-їодишїици васїосїављања срїске ѡаїријаршије* (стр. 225–236). Београд.
- Крстић, А. (2021). О првом помену манастира Раковице. *Саоїшїења LIII*, 27–38.
- Радић, Р. (2002). *Држава и верске заједнице 1945–1970*. Београд: Институт за новију историју Србије.
- Радић, Р. (2011). *Живої у временима: ѡаїријарх Гаврило (Дожїћ) 1881–1950*. Београд: Институт за новију историју Србије.
- Флора, Р. (1971). Повеља Константина Брњанковеана (Прилог питању постанка манастира Раковице). *Зборник за друшїивене науке Маїице срїске*, 67–80.